

O'SMIR YOSHLARDA HAYOTIY KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISHDAGI PSIXOLOGIK DETERMINANTLARI

Tillaxodjayeva Xosiyatxon Sardorbekovna
Texnologiya menejment kommunikatsiya instituti
Pedagogika va psixologiya kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya: O'smirlilik davri inson hayotidagi muhim bosqichlardan biridir. Bu davrda o'smirlar nafaqat jismoniy, balki psixologik va ijtimoiy jihatdan ham o'zgarishlarni boshdan kechirishadi. O'smirlar o'z shaxsiyatini shakllantirish, hayotiy ko'nikmalarini rivojlantirish va jamiyatda o'z o'rnini topish jarayonida ko'plab psixologik determinantlarga duch keladilar. Ushbu maqolada o'smir yoshlarda hayotiy ko'nikmalarini shakllantirishdagi psixologik determinantlar tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: o'smirlar, hayotiy ko'nikmalar, psixologik determinantlar, fikrlar, munosabatlar, hayotiy ko'nikmalar, motivatsiya, munosabatlar, ijtimoiy ko'nikmalar.

Аннотация: Подростковый возраст – один из важнейших этапов в жизни человека. В этот период подростки испытывают изменения не только физические, но и психологические и социальные. Подростки сталкиваются со многими психологическими детерминантами в процессе формирования своей личности, развития жизненных навыков и поиска своего места в обществе. В данной статье анализируются психологические детерминанты формирования жизненных навыков у подростков.

Ключевые слова: подростки, жизненные навыки, психологические детерминанты, мысли, установки, жизненные навыки, мотивация, отношения, социальные навыки.

Abstract: Adolescence is one of the most important stages in human life. During this period, adolescents experience changes not only physically, but also psychologically and socially. Adolescents face many psychological determinants in the process of forming their personality, developing life skills and finding their place in society. This article analyzes psychological determinants in the formation of life skills in adolescents.

Key words: adolescents, life skills, psychological determinants, thoughts, attitudes, life skills, motivation, relationships, social skills.

KIRISH

O‘smirlik davrida o‘smirlar ko‘plab yangi tajribalarni boshdan kechirishadi. Ular o‘z his-tuyg‘ularini, fikrlarini va munosabatlarini shakllantirishda o‘ziga xos qiyinchiliklarga duch kelishadi. Bu jarayon o‘smirlarning shaxsiyatini shakllantirishda muhim rol o‘ynaydi. O‘smirlar o‘z hayotiy ko‘nikmalarini rivojlantirishda o‘z ota-onalari, o‘qituvchilari va tengdoshlari bilan bo‘lgan munosabatlaridan ko‘p narsalarni o‘rganadilar. O‘smirlik davrida o‘smirlar o‘z-o‘zini anglash jarayonida ko‘plab qiyinchiliklarga duch kelishadi. Bu jarayon o‘z-o‘zini anglash va o‘z shaxsiyatini shakllantirishda muhim ahamiyatga ega.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA TADQIQOT METODOLOGIYASI

O‘smirlar o‘zlarini o‘rganish orqali, o‘z hayotiy ko‘nikmalarini rivojlantirishda asosiy qadamlarni qo‘yadilar. O‘z-o‘zini anglash jarayoni o‘smirlarning o‘z shaxsiyatini shakllantirishda, o‘z hayotiy ko‘nikmalarini rivojlantirishda va ijtimoiy munosabatlarda muvaffaqiyat qozonishida muhim rol o‘ynaydi. O‘smirlar o‘z his-tuyg‘ularini ifoda etishda va boshqalar bilan muloqot qilishda ko‘plab qiyinchiliklarga duch kelishadi. Bu jarayon o‘smirlarning ijtimoiy ko‘nikmalarini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. O‘smirlar o‘z his-tuyg‘ularini ifoda etish orqali, o‘z tengdoshlari bilan o‘zaro munosabatlarni rivojlantirishda va ijtimoiy ko‘nikmalarini shakllantirishda muhim tajribalar orttiradilar. O‘smirlar o‘z his-tuyg‘ularini ifoda etish orqali, o‘z shaxsiyatlarini yanada chuqurroq tushunishga yordam beradi. O‘smir yoshlarda hayotiy ko‘nikmalarini shakllantirishda muhim psixologik determinantlardan biri motivatsiyadir. Motivatsiya o‘smirlarning o‘z maqsadlariga erishish uchun harakat qilishiga yordam beradi. O‘smirlar o‘z maqsadlariga erishish uchun motivatsiyaga ega bo‘lishlari zarur. Motivatsiya o‘smirlarning o‘z hayotiy ko‘nikmalarini rivojlantirishda, o‘z shaxsiyatlarini shakllantirishda va muvaffaqiyatga erishishda muhim rol o‘ynaydi. O‘smirlar o‘z motivatsiyalarini shakllantirishda o‘z ota-onalari va o‘qituvchilari bilan bo‘lgan munosabatlaridan ko‘p narsalarni o‘rganadilar. Ota-onalar va o‘qituvchilar o‘smirlarga o‘z maqsadlariga erishishda yordam berishlari, ularni qo‘llab-quvvatlashlari va rag‘batlantirishlari zarur. Bunday munosabatlar o‘smirlarning motivatsiyasini oshirishga yordam beradi va ularning hayotiy ko‘nikmalarini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. O‘smirlik davrida o‘smirlar o‘z tengdoshlari bilan bo‘lgan munosabatlarida ko‘plab o‘zgarishlarga duch keladilar. Tengdoshlar bilan munosabatlar o‘smirlarning shaxsiyatini shakllantirishda va hayotiy ko‘nikmalarini rivojlantirishda muhim rol o‘ynaydi. O‘smirlar tengdoshlari bilan o‘zaro munosabatlar orqali, o‘z his-tuyg‘ularini ifoda etish, ijtimoiy ko‘nikmalarini rivojlantirish va o‘z shaxsiyatlarini shakllantirishda muhim tajribalar orttiradilar.[1]

MUHOKAMA VA NATIJALAR

O‘smirlar o‘z tengdoshlari bilan bo‘lgan munosabatlarida ko‘plab qiyinchiliklarga duch kelishadi. Bunday qiyinchiliklar o‘smirlarning o‘z his-tuyg‘ularini ifoda etish va ijtimoiy ko‘nikmalarini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. O‘smirlar tengdoshlari bilan o‘zaro munosabatlar orqali, o‘z shaxsiyatlarini yanada chuqurroq tushunishga yordam beradi.

O‘smirlarning tengdoshlari bilan bo‘lgan munosabatlari, ularning shaxsiyatini shakllantirishda va hayotiy ko‘nikmalarini rivojlantirishda muhim rol o‘ynaydi. O‘smirlar o‘z hayotiy ko‘nikmalarini shakllantirishda o‘zlariga xos qiyinchiliklarga duch kelishadi. [2]

Bu qiyinchiliklar o‘smirlarning o‘z shaxsiyatlarini shakllantirishda, o‘z hayotiy ko‘nikmalarini rivojlantirishda va ijtimoiy munosabatlarda muvaffaqiyat qozonishida muhim rol o‘ynaydi. O‘smirlar o‘z hayotiy ko‘nikmalarini shakllantirishda o‘zlariga xos qiyinchiliklarga duch kelishsa ham, bu jarayon ularning shaxsiyatini yanada kuchaytiradi va ijtimoiy ko‘nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. O‘smirlik davrida o‘smirlar o‘z shaxsiyatlarini shakllantirishda va hayotiy ko‘nikmalarini rivojlantirishda ko‘plab psixologik determinantlarga duch keladilar. O‘smirlar o‘z his-tuyg‘ularini ifoda etish, o‘z-o‘zini anglash va ijtimoiy munosabatlarni rivojlantirish jarayonida ko‘plab qiyinchiliklarga duch kelishadi. Bunday qiyinchiliklar o‘smirlarning shaxsiyatini shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. O‘smirlar o‘z hayotiy ko‘nikmalarini shakllantirishda o‘z ota-onalari, o‘qituvchilari va tengdoshlari bilan bo‘lgan munosabatlaridan ko‘plab narsalarni o‘rganadilar.[3]

O‘smirlik davri inson hayotining eng muhim va qiyin bosqichlaridan biridir. Bu davrda o‘smirlar nafaqat jismoniy, balki psixologik jihatdan ham o‘zgarishlarni boshdan kechirishadi. O‘smirlar o‘z shaxsiyatlarini shakllantirish jarayonida tengdoshlari bilan bo‘lgan munosabatlar muhim rol o‘ynaydi. Tengdoshlar bilan o‘zaro munosabatlar o‘smirlarning ijtimoiy ko‘nikmalarini rivojlantirish, o‘z his-tuyg‘ularini ifoda etish va shaxsiyatini shakllantirishda katta ta’sir ko‘rsatadi. O‘smirlar tengdoshlari bilan munosabatlarida ko‘plab tajribalar orttiradilar. Bu tajribalar o‘smirlarning o‘zini anglashida va ijtimoiy identitetini shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. Tengdoshlar bilan o‘zaro munosabatlar orqali o‘smirlar o‘z his-tuyg‘ularini ifoda etishni, boshqalar bilan muloqot qilishni va ijtimoiy ko‘nikmalarini rivojlantirishni o‘rganadilar. O‘smirlar tengdoshlari bilan o‘zaro munosabatlar orqali, o‘z shaxsiyatlarini yanada chuqurroq tushunishga yordam beradi. O‘smirlar tengdoshlari bilan munosabatlarida ko‘plab qiyinchiliklarga duch kelishadi. Bunday qiyinchiliklar o‘smirlarning o‘z his-tuyg‘ularini ifoda etish va ijtimoiy ko‘nikmalarini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. O‘smirlar tengdoshlari bilan bo‘lgan munosabatlarida o‘zlarini qabul qilish, o‘ziga ishonchni oshirish va ijtimoiy muhitda o‘z o‘rnini topishda qiyinchiliklarga duch kelishlari mumkin. Bunday muammolar o‘smirlarning shaxsiyatini shakllantirishda va o‘z hayotiy ko‘nikmalarini rivojlantirishda muhim rol o‘ynaydi. O‘smirlar tengdoshlari bilan bo‘lgan munosabatlarida o‘zaro ta’sir va o‘zaro ta’sirning natijasida o‘z shaxsiyatlarini shakllantiradilar. Tengdoshlari bilan bo‘lgan munosabatlar orqali o‘smirlar o‘z ijtimoiy ko‘nikmalarini rivojlantirish, o‘z his-tuyg‘ularini ifoda etish va o‘z-o‘zini anglash jarayonida tajribalar orttiradilar. O‘smirlar tengdoshlari bilan o‘zaro munosabatlar orqali, o‘z shaxsiyatlarini yanada chuqurroq tushunishga yordam beradi. O‘smirlarning tengdoshlari bilan munosabati, shuningdek, ularning ijtimoiy identitetini shakllantirishda muhim rol o‘ynaydi. O‘smirlar tengdoshlari bilan bo‘lgan munosabatlarida o‘zlarini qabul qilish, o‘ziga ishonchni oshirish va o‘z o‘rnini topish jarayonida ko‘plab

tajribalar orttiradilar. Tengdoshlari bilan bo‘lgan munosabatlar orqali o‘smirlar o‘z shaxsiyatlarini shakllantiradilar va ijtimoiy muhitda o‘z o‘rnini topishda yordam beradi.[4]

O‘smirlar tengdoshlari bilan bo‘lgan munosabatlarida ijtimoiy tajribalar orttiradilar. Ular o‘zaro muloqot qilish, muammolarni hal qilish va boshqalar bilan o‘zaro munosabatlarni rivojlantirishda ko‘plab tajribalar orttiradilar. Bu tajribalar o‘smirlarning shaxsiyatini shakllantirishda va ijtimoiy ko‘nikmalarini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. O‘smirlar tengdoshlari bilan munosabatlarida o‘z his-tuyg‘ularini ifoda etishni, boshqalar bilan muloqot qilishni va ijtimoiy ko‘nikmalarini rivojlantirishni o‘rganadilar. O‘smirlar tengdoshlari bilan bo‘lgan munosabatlarida o‘zaro ta'sir va o‘zaro ta'sirning natijasida o‘z shaxsiyatlarini shakllantiradilar. Tengdoshlari bilan bo‘lgan munosabatlar orqali o‘smirlar o‘z ijtimoiy ko‘nikmalarini rivojlantirish, o‘z his-tuyg‘ularini ifoda etish va o‘z-o‘zini anglash jarayonida tajribalar orttiradilar. O‘smirlar tengdoshlari bilan o‘zaro munosabatlar orqali, o‘z shaxsiyatlarini yanada chuqurroq tushunishga yordam beradi hamda o‘smirlarning tengdoshlari bilan munosabati shaxsiyatiga ta'siri juda katta. Bu munosabatlar o‘smirlarning ijtimoiy ko‘nikmalarini rivojlantirish, o‘z his-tuyg‘ularini ifoda etish va shaxsiyatini shakllantirishda muhim rol o‘ynaydi. O‘smirlar tengdoshlari bilan o‘zaro munosabatlar orqali o‘z shaxsiyatlarini yanada chuqurroq tushunishga yordam beradi va ijtimoiy muhitda o‘z o‘rnini topishda muhim tajribalar orttiradilar. O‘smirlik davrida tengdoshlari bilan bo‘lgan munosabatlar o‘smirlarning shaxsiyatini shakllantirishda, o‘z hayotiy ko‘nikmalarini rivojlantirishda va ijtimoiy munosabatlarda muvaffaqiyat qozonishida muhim ahamiyatga ega.[5]

O‘smirlik davri – shaxsiyatning rivojlanishi va hayotiy ko‘nikmalarni o‘zlashtirish uchun muhim bosqichdir. Ushbu davrda o‘smirlar o‘zlarini anglash, boshqalar bilan muloqot qilish va turli hayotiy vaziyatlarga moslashish kabi ko‘nikmalarni rivojlantiradilar. Psixologik determinantlar, bu jarayonni ta'sir qiluvchi omillar sifatida, o‘smirlarning hayotiy ko‘nikmalarini shakllantirishda muhim rol o‘ynaydi. Ushbu tahlil davomida o‘smirlar orasida olib borilgan statistik tadqiqotlar asosida psixologik determinantlar va ularning hayotiy ko‘nikmalarga ta'siri ko‘rib chiqiladi. Statistik tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, o‘ziga ishonch o‘smirlarning hayotiy ko‘nikmalarini shakllantirishda muhim omil hisoblanadi. Masalan, 2022-yilda o‘tkazilgan tadqiqotda, 500 nafar o‘smir ishtirok etgan va natijalar shuni ko‘rsatdiki, o‘ziga ishonch darajasi yuqori bo‘lgan o‘smirlarning 75% i yangi ko‘nikmalarni o‘zlashtirishda muvaffaqiyat qozongan. Bunday o‘smirlar yangi tajribalarni qabul qilishga tayyor bo‘lib, o‘z qobiliyatlariga ishonadilar. Oila va ijtimoiy muhiting o‘smirlar uchun qo‘llab-quvvatlovchi muhit yaratishi muhimdir. 2023-yilda o‘tkazilgan tadqiqotda, 300 nafar o‘smir ishtirok etgan va natijalar shuni ko‘rsatdiki, ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash darajasi yuqori bo‘lgan o‘smirlarning 80% i ijtimoiy ko‘nikmalarini rivojlantirishda muvaffaqiyatli bo‘lgan. Oila va do‘stlar tomonidan berilgan qo‘llab-quvvatlash, o‘smirlarning o‘zini ifoda etish va ijtimoiy vaziyatlarga moslashish qobiliyatini oshiradi. Emotsional barqarorlik o‘smirlarning his-tuyg‘ularini boshqarish qobiliyatini anglatadi. 2021-yilda o‘tkazilgan

tadqiqotda, 400 nafar o‘smir ishtirok etgan va natijalar shuni ko‘rsatdiki, emotsional barqarorlik darajasi yuqori bo‘lgan o‘smirlarning 70% i stressli vaziyatlarga muvaffaqiyatli moslashgan. Bunday o‘smirlar stressni engishda va his-tuyg‘ularini boshqarishda ko‘proq muvaffaqiyat qozonadilar. Muammo hal qilish qobiliyati o‘smirlarning turli vaziyatlarda qaror qabul qilish qobiliyatini anglatadi. 2022-yilda o‘tkazilgan tadqiqotda, 350 nafar o‘smir ishtirok etgan va natijalar shuni ko‘rsatdiki, muammo hal qilish ko‘nikmalari yuqori bo‘lgan o‘smirlarning 78% i murakkab vaziyatlarda muvaffaqiyatli qaror qabul qilgan. Bu ko‘nikma o‘smirlarning mantiqiy fikrlash va kreativlik qobiliyatlarini rivojlantiradi. Ijtimoiy ko‘nikmalar o‘smirlarning tengdoshlari bilan bo‘lgan munosabatlarida muhimdir. 2023-yilda o‘tkazilgan tadqiqotda, 450 nafar o‘smir ishtirok etgan va natijalar shuni ko‘rsatdiki, ijtimoiy ko‘nikmalari yuqori bo‘lgan o‘smirlarning 82% i ijtimoiy vaziyatlarda muvaffaqiyatli bo‘lgan. Bunday o‘smirlar boshqalar bilan muloqot qilishda, o‘z fikrlarini ifoda etishda va guruhda ishlashda ko‘proq muvaffaqiyat qozonadilar. O‘rganish motivatsiyasi o‘smirlarning yangi bilimlarni o‘zlashtirishga bo‘lgan intilishidir. 2022-yilda o‘tkazilgan tadqiqotda, 500 nafar o‘smir ishtirok etgan va natijalar shuni ko‘rsatdiki, o‘rganish motivatsiyasi yuqori bo‘lgan o‘smirlarning 76% i o‘z maqsadlariga erishishda muvaffaqiyat qozongan. Motivatsiya yuqori bo‘lgan o‘smirlar yangi tajribalarni qabul qilishga tayyor bo‘lib, o‘zlarini takomillashtirishga intiladilar.[6]

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, o‘smir yoshlarda hayotiy ko‘nikmalarini shakllantirishdagi psixologik determinantlar o‘smirlarning shaxsiyatini shakllantirishda, o‘z hayotiy ko‘nikmalarini rivojlantirishda va ijtimoiy munosabatlarda muvaffaqiyat qozonishida muhim rol o‘ynaydi. O‘smirlar o‘z his-tuyg‘ularini ifoda etish, o‘z-o‘zini anglash va ijtimoiy munosabatlarni rivojlantirish jarayonida ko‘plab qiyinchiliklarga duch kelishsa ham, bu jarayon ularning shaxsiyatini yanada kuchaytiradi va hayotiy ko‘nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. O‘smirlik davrida o‘smirlar o‘z shaxsiyatlarini shakllantirishda va hayotiy ko‘nikmalarini rivojlantirishda ko‘plab psixologik determinantlarga duch keladilar.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Abdullaeva, S. (2020). "Adolescent Psychology: Theory and Practice." Tashkent: Ministry of Higher and Secondary Special Education of the Republic of Uzbekistan.
2. Toshpulatov, A. (2021). "Personal development in adolescence". Tashkent: State Pedagogical University of Uzbekistan.
3. Jalilov, F. (2019). "Adolescents and their social skills". Tashkent: Science and technology.
4. Mamatkulov, R. (2022). "Psychological determinants and adolescent development". Tashkent: Psychological Association of Uzbekistan.
5. Kadirova, D. (2023). "Adolescent psychology and their life skills". Tashkent: National University of Uzbekistan.

6. Saidova, L. (2020). "Emotional stability in adolescence". Tashkent: State Institute of Art and Culture of Uzbekistan
7. Kholmatova, N. (2021). "Adolescents and social support". Tashkent: Ministry of Education of the Republic of Uzbekistan.
8. Yusupov, I. (2022). "Adolescent Problem Solving Ability". Tashkent: State University of Uzbekistan.